

LATVIJAS BANKA

Latvijas Bankas preses dienesta
INFORMĀCIJA PRESEI

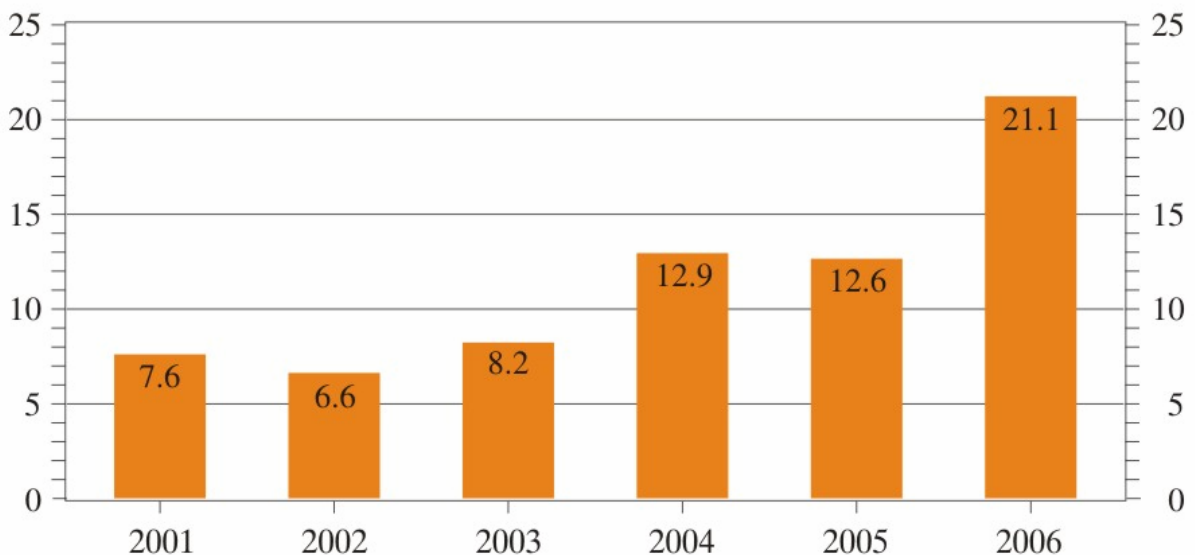
Rīgā 2007. gada 30. martā

Latvijas maksājumu bilance 2006. gada 4. ceturksnī un 2006.gadā

Latvijas maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo 2006. gada **4. ceturksnī** bija 26.3% no IKP (iepriekšējā gada atbilstošajā periodā – 15.2%), bet **2006. gadā** tas sasniedza 21.1% no IKP (2005. gadā – 12.6%). Tekošā konta negatīvā saldo palielināšanos gadā kopumā noteica būtisks preču negatīvā saldo attiecības pret IKP (no 18.9% 2005. gadā līdz 24.4% 2006. gadā) palielinājums, tāpat arī ienākumu negatīvā saldo attiecības pret IKP kāpums (galvenokārt pieaugot reinvestētajai peļņai), bet pakalpojumu un kārtējo pārvedumu pozitīvā saldo attiecība pret IKP samazinājās.

TEKOŠĀ KONTA DEFICĪTS

(% no IKP)

Maksājumu bilances vērtējums

Latvijas tautsaimniecībā aizvadītajā gadā un it īpaši tā 4. ceturksnī pastiprinājās ekonomikas pārkaršanas pazīmes. Rekordstraujo iekšzemes kopprodukta kāpumu galvenokārt nodrošināja nevis uz eksportu vērstās ražojošās nozares, bet iekšzemes patēriņa pieaugums. Tādējādi veidojās situācija, ka preču eksporta gada pieaugums saglabājās visai mērens (13.3%), bet imports auga divas reizes straujāk (29.4%), ko gan daļēji ietekmēja arī vairāku nozīmīgu investīciju projektu īstenošana. Līdz ar to palielinājās Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficīts un auga nesabalansētās attīstības radītie riski. Maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo 4. ceturksnī palielinājies līdz 26.3% no IKP, kas ir rekordaugsts līmenis, 2006. gadā kopumā sasniedzot 21.1% no IKP.

Pērn Latvijā strauji – 2.5 reizes – audzis ārvalstu tiešo investīciju apjoms un to ieplūde veidojusi 8.1% no IKP (pirms gada tikai 4.5% no IKP). Tās sedza vairāk par trešdaļu no tekošā konta negatīvā saldo.

Atlikušo daļu tekošā konta deficīta sedz citi ieguldījumi, kas gan palielina Latvijas ārējo parādu. Tie galvenokārt ir ilgtermiņa aizņēmumi no Latvijas komercbanku mātes bankām ārvalstīs. Jāapzinās, ka bez šo aizņēmumu rekordaugstā kāpuma Latvijas tekošā konta deficīts pašreiz būtu tuvāks 12% no IKP atzīmei. Tāpēc jāpievērš uzmanība tam, kā ārvalstu resursu pieejamību turpmāk iespaidos Latvijas makroekonomisko risku apzināšanās, kas aizvien plašāk vērojama ārvalstu finanšu speciālistu aprindās. No šī viedokļa svarīgi atzīmēt – Latvijas lielāko komercbanku mātes bankas Skandināvijā – vienas jau iepriekš, citas salīdzinoši nesen – izteikušas gatavību pakāpeniski samazināt kredītēšanas tempus, kas varētu atstāt pozitīvu iespaidu tekošā konta samazināšanās virzienā, gan arī mazinot pieprasījuma puses spiedienu uz inflāciju.

Taču izšķiroši svarīga loma makroekonomiskās nesabalansētības mazināšanā turpmāk būs pasākumu plānam inflācijas ierobežošanai un valsts makroekonomiskās situācijas stabilizēšanai, ko šī gada martā, pildot pērnuden pēc vēlēšanām tapušo deklarāciju, pieņēma Latvijas valdība. Plāns, palēninot iekšzemes patēriņa kāpumu un mazinot inflācijas gaidas, varētu bremsēt arī tekošā konta deficīta palielināšanos. Tādēļ īpaši svarīga ir šī plāna precīza un koordinēta īstenošana, demonstrējot gan makroekonomisko procesu izpratni, gan prasmi tos kontrolēt: konsekventi iedzīvināts, tas var mazināt gan pārāk straujo ekonomikas izaugsmes tempu, gan arī to pavadošo augsto inflāciju.

Skaidrojumi maksājumu bilancei 2006. gada 4. ceturksnī un gadā kopumā

Latvijas maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo **2006. gada 4. ceturksnī** bija 26.3% no IKP (iepriekšējā gada atbilstošajā periodā – 15.2%). Preču un ienākumu negatīvā saldo attiecība pret IKP būtiski palielinājās, bet pakalpojumu un kārtējo pārvedumu pozitīvā saldo attiecība pret IKP samazinājās.

Latvijas ārējās tirdzniecības izaugsme 4. ceturksnī kļuva mērenāka salīdzinājumā ar gada iepriekšējiem ceturkšņiem. Eksporta un importa kāpumu (attiecīgi 9.1% un 24.5%) noteica joprojām augošais iekšzemes pieprasījums. Visvairāk palielinājās koka un koka izstrādājumu, parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu un satiksmes līdzekļu eksports, savukārt būtiski kritās minerālproduktu izvedums. Eksporta pieaugumu kopumā noteica cenu kāpums, jo eksporta fiziskais apjoms samazinājās. Eksports vairāk palielinājās uz ES10 valstīm (Lietuvu un Igauniju) un NVS valstīm (Krieviju un Ukrainu), bet kritās uz ES15 valstīm (Īriju, Vāciju, Franciju un Lielbritāniju). Savukārt preču ieveduma pieaugumā dominēja satiksmes līdzekļi, mehānismi un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas, lauksaimniecības un pārtikas preces un parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi. Importa kāpumu vairāk noteica tā fiziskā apjoma palielināšanās nekā cenu pieaugums. Pakalpojumu pozitīvais saldo salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu 4. ceturksnī saruka par 31.3 milj. latu, jo saņemto pakalpojumu apjoma kāpums pārsniedza sniegto pakalpojumu apjoma pieaugumu visās pakalpojumu grupās.

Pakalpojumu eksportā joprojām dominēja pārvadājumu pakalpojumi (puse no pakalpojumu eksporta kopapjoma). Pārvadājumu pakalpojumu pozitīvais saldo saruka, galvenokārt samazinoties sniegto un palielinoties saņemto citu ar pārvadājumiem saistīto pakalpojumu apjomam jūras transportā. Braucienu pakalpojumu negatīvais saldo palielinājās nedaudz. Citu pakalpojumu pozitīvais saldo būtiski samazinājās, ko noteica saņemto citu saimnieciskās darbības pakalpojumu un apdrošināšanas pakalpojumu apjoma kāpums.

Ienākumu negatīvais saldo salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu palielinājās par 86.2 milj. latu, jo nerezidentu Latvijā gūto ienākumu apjoma kāpums līdz ar tiešo investīciju apjoma nozīmīgo pieaugumu Latvijā četras reizes pārsniedza rezidentu ieguldījumu ienākumu apjoma kāpumu. Visvairāk auga nerezidentu tiešo investīciju un citu investīciju ienākumu apjoms. Kapitāla un finanšu konta pozitīvais saldo 4. ceturksnī bija 872.2 milj. latu. Tiešās investīcijas Latvijā visvairāk palielinājās finanšu starpniecībā un kopumā bija 293.4 milj. latu jeb 8.9% no IKP, sedzot 34.0% no tekošā konta negatīvā saldo.

Lielākā tekošā konta negatīvā saldo daļa 4. ceturksnī tika finansēta ar aizņēmumiem no ārvalstu bankām. Citu ieguldījumu pozitīvais saldo bija 700.1 milj. latu, lielākā daļa (83.7%) no tiem – ilgtermiņa saistību veidā. Rezidentu uzņēmumi ne tikai turpināja palielināt ilgtermiņa ārējās saistības (galvenokārt ilgtermiņa aizņēmumu veidā), bet arī būtiski samazināja īstermiņa tirdzniecības kredītu apjomu.

Rezerves aktīvi 4. ceturksnī pieauga par 237.3 milj. latu, bankām konvertējot ārvalstu valūtu latu pieprasījuma apmierināšanai.

2006. gadā maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo sasniedza 21.1% no IKP (2005. gadā – 12.6%). Tekošā konta negatīvā saldo palielināšanos noteica būtisks preču negatīvā saldo attiecības pret IKP pieaugums (no 18.9% 2005. gadā līdz 24.4% 2006. gadā) un ienākumu negatīvā saldo attiecības pret IKP kāpums (galvenokārt pieaugot reinvestētajai peļņai). Vienlaikus saruka pakalpojumu un kārtējo pārvedumu pozitīvā saldo attiecība pret IKP.

Preču eksporta kāpums (13.3%) pēc straujā pieauguma iepriekšējā gadā būtiski palēninājās, bet importa pieaugumu (29.4%) noteica joprojām augošais iekšzemes pieprasījums, t.sk. vairāku lielu investīciju projektu īstenošana. Kopumā būtiski nemainoties eksporta struktūrai, visvairāk palielinājās parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu, satiksmes līdzekļu, lauksaimniecības un pārtikas preču, ķīmiskās rūpniecības ražojumu un mehānismu un mehānisku ierīču, elektroiekārtu izvedums. Savukārt eksporta pieauguma tempa palēnināšanos būtiski veicināja nozīmīgākās eksporta preču grupas – koka un koka izstrādājumu – nelielais kāpums un minerālproduktu izveduma kritums.

Trīs ceturtdaļas eksporta kopapjoma nonāca ES valstīs. Lielākais eksporta preču izvedums bija uz ES10 valstīm (Lietuvu un Igauniju), bet uz Poliju eksports samazinājās divas reizes. Gandrīz par trešdaļu eksports pieauga uz NVS un nelielā apjomā – arī uz pārējām valstīm. Nozīmīgākie Latvijas eksporta partneri bija Lietuva, Igaunija, Vācija, Krievija, Lielbritānija un Zviedrija.

Būtisko importa izaugsmi 2006. gadā noteica Latvijas importā dominējošās preces: mehānismi un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas, minerālprodukti, satiksmes līdzekļi, lauksaimniecības un pārtikas preces, parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumi. Nozīmīgākās partnervalstis preču importā bija Vācija, Lietuva, Krievija, Igaunija un Polija. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pakalpojumu pozitīvais saldo 2006. gadā pieauga par **41.1** milj. latu, jo lielāks bija sniegto pakalpojumu apjoma kāpums. Pārvedājumu pakalpojumu pozitīvais saldo uzlabojās būtiski, bet braucienu pakalpojumu negatīvais saldo samazinājās mazākā mērā. Nedaudz saruka citu pakalpojumu pozitīvais saldo. Pakalpojumu eksportā dominēja pārvedājumu pakalpojumi (53.4% no sniegto pakalpojumu apjoma), citi pakalpojumi (28.0%) un braucienu pakalpojumi. Savukārt pakalpojumu importā visu pakalpojumu grupu īpatsvars bija līdzīgs.

Pārvedājumu pakalpojumu pozitīvais saldo palielinājās par **38.0** milj. latu, un to galvenokārt noteica sniegto autotransporta kravu pārvedājumu pakalpojumu apjoma kāpums. Nozīmīgi pieauga arī sniegto gaisa transporta pasažieru pārvedājumu pakalpojumu apjoms, palielinot pozitīvo saldo šajā transporta veidā. Savukārt jūras transporta pārvedājumu pozitīvais saldo samazinājās, jo lielāks bija saņemto kravu pārvedājumu un citu ar pārvedājumiem saistītu pakalpojumu apjoma pieaugums. Braucienu pakalpojumu negatīvais saldo samazinājās. Saskaņā ar CSP datiem Latvijas ceļotāju izdevumi ārvalstīs 2006. gadā bija par 138.4 milj. latu lielāki nekā ārvalstu viesu tēriņi Latvijā, lai gan ārvalstu ceļotāju skaita kāpums četras reizes pārsniedza Latvijas ceļotāju skaita pieaugumu.

Ienākumu negatīvais saldo palielinājās par 176.4 milj. latu, jo nerezidentu Latvijā gūto ieguldījumu ienākumu (galvenokārt tiešo investīciju un citu ieguldījumu ienākumu veidā) apjoma pieaugums bija trīs reizes lielāks nekā rezidentu ārvalstīs gūto ieguldījumu ienākumu apjoma kāpums. Savukārt kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo saruka par 66.2 milj. latu, un to galvenokārt noteica debeta darījumu apjoma palielināšanās citos sektoros.

Kapitāla un finanšu konta pozitīvais saldo 2006. gadā bija 2414.0 milj. latu. Tekošā konta negatīvo saldo pilnībā sedza ilgtermiņa kapitāls ārvalstu tiešo investīciju un ilgtermiņa aizņēmumu veidā. Tiešās investīcijas Latvijā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās 2.2 reizes un sasniedza 8.1% no IKP. Investīciju apjoms visvairāk pieauga no Igaunijas, Kipras un Zviedrijas (finanšu starpniecībā un operācijās ar nekustamo īpašumu).

Portfelieguldījumu aktīvi nedaudz pārsniedza pasīvus, tādējādi neto pozīcija bija negatīva (6.9 milj. latu).

Tekošā konta negatīvā saldo finansējumā dominēja banku aizņēmumi no mātesbankām. Citu ieguldījumu pozitīvais saldo bija 2 522.3 milj. latu, un to galvenokārt noteica darījumi banku sektorā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ilgtermiņa aizņēmumu īpatsvars banku sektora neto aizņēmumu struktūrā (59.0%) būtiski samazinājās. Uzņēmumu sektora ārējās saistības pieauga nedaudz vairāk nekā prasības, tādējādi uzņēmumu sektora citu ieguldījumu pozitīvais saldo bija 1.3 milj. latu.

Rezerves aktīvi 2006. gadā palielinājās par 1 103.0 milj. latu, augot latu pieprasījumam, t.sk. saistībā ar banku obligāto rezervju prasību izpildi.

Mārtiņš Grāvītis
Latvijas Bankas preses sekretārs

Tālrunis 670 22 349
Mobilais: 265 10 385
Martins.Gravitis@bank.lv
www.bank.lv